

kalich, ostře šikmo špičaté. Semena zploštěle vejcovitá, 1,8–2,5 mm dl. VI–VIII. Hkf.

$2n = 16$ (extra fines)

Variabilita: Naše morfologicky homogenní populace náleží endemickému nominálnímu poddruhu subsp. *sudetica* (druh byl popsán z Krkonoš). V arktické části areálu se vyskytuje větší počet poddruhů, lišících se užším větvenem listové čepele, tvarem a konzistencí listenů i tvarem koruny (cf. HULTÉN 1961).

Ekologie a cenologie: Mechová rašelinná prameniště, rašelinista a slatiniště nad hranicí lesa, výhradně na kyselých podkladech. Diagnostický druh svazu *Swertio-Anisothecion squarrosi*.

23. *Parentucellia* Viv. – světlíčník *)

Parentucellia VIVIANI Fl. Libycae Spec. 31, 1824.

Lit.: JUAN R., PASTOR J. et FERNÁNDEZ I. (1998): Estudio de frutos y semillas en *Parentucellia* Viv. (Scrophulariaceae) y sus implicaciones taxonómicas. Acta Bot. Malacitana 23:51–57.

Jednoleté, hemiparazitické byliny. Lodyha přímá. Listy vstřícné, přisedlé, pilovité. Květenství listenatý hrozen, listeny listům podobné. Kalich trubkovitý, 4cípý. Koruna trubkovitá, dvoupyská, dol. pysk výrazně delší než horní. Tyčinky 4, dvoumocné, nitky chlupaté. Tobolky podlouhlé, zploštělé, lokulicidní. Semena četná, hladká, s bazálním hilem. – 2 druhy rozšířené v oblasti Středozeří. – Entomogam. Hemiparazit.

1. *Parentucellia viscosa* (L.) CARUEL – světlíčník lepkavý

Parentucellia viscosa (LINNAEUS) CARUEL in PARLATORE Fl. Ital. 6:482, 1885. – Syn.: *Bartsia viscosa* L. Sp. Pl. 602, 1753. – *Trixago viscosa* (L.) REICHENB. Fl. Germ. Exc. 360, 1831. – *Eufragia viscosa* (L.) BENTHAM in DC. Prodr. 10:543, 1846.

Exsikáty: Extra fines: DÖRFLER Fl. Aegaea, no 35. – DÖRFLER Herb. Norm., no 4278. – SCHULTZ Herb. Norm., no 575.

Jednoleté, 10–50(–70) cm vys., žláznaté byliny. Lodyha přímá, obvykle nevětvená, oblá, žláznatě chlupatá. Listy poloobjímavé, podlouhlé, úzce kopinaté nebo šir. čárkovité, 10–45 mm dl., 3–15 mm šir., po okraji hrubě pilovité, špičaté, oboustranně chlupaté. Květenství řídký, žláznatý klas, květy střídavé (v dol. části květenství i vstřícné) v paždí listům zcela podobných listenů. Kalich trubkovitý, mírně nafouklý, 10–16 mm dl., hustě žláznatý, ca do 1/4–1/3 členěný, kališní cípy kopinaté, špičaté, celokrajné; koruna 16–24 mm dl., žlutá, vz. bílá, žláznatá, hor. pysk nevýrazně přilbovitý, celokrajný, dol. pysk 3cípý se všemi cípy stejně širokými i dlouhými. Tobolky 7–9 mm dl., hustě žláznaté. Semena ca 0,5 mm dl., hladká nebo jemně síťnatá. IV–V. Tf.

*) Zpracoval L. Hrouda

***) Zpracovala J. Štěpánková

Rozšíření v ČR: Endemický poddruh rozšířený v subalpínském stupni Krkonoš, zejména ve v. části; výjimečně splaven (?) do montánního stupně (min.: Labský důl, 800 m; max.: Studniční hora, 1430 m). § Δ – Mapy: HENDRYCH et HENDRYCHOVÁ 1989:439; PROCHÁZKA, ŠTURSOVÁ et KOČIANOVÁ in Červená kniha 1999:275; SLAVÍK in Květena ČR 6:50, 2000.

Celkové rozšíření: Arktický a subarktický pás Severní Ameriky, Sibíře a evropské části Ruska; zcela izolovaně v Krkonoších. – Mapy: HARTL in HEGI, ed. 2, 6/1:287, 1969; HULTÉN CP 1971:45; MEUSEL et al. 1978:403; HULTÉN NE 1986:849.

Původní ve Středozeří a občas zavlékán severněji. V ČR kdysi zavlékán a zplanělý u Chudenic v jz. Čechách (1870–1880); výskyt nebyl potvrzen, další zavlékání není ani příliš pravděpodobné.

Poznámka **): V botanické literatuře lze nalézt údaje o výskytu druhu *Tozzia carpatica* WOŁOSZCZAK [syn.: *Tozzia alpina* L. subsp. *carpatica* (WOŁOSZCZAK) PAWEŁ.] z Moravy (Beskydy) (např. DOSTÁL Nová Květ. ČSSR, 937, 1989; CHRTEK et SKOČDOPOLOVÁ in Fl. Slovenska V/2, p. 299, 1997), avšak v herbářích se nepodařilo nalézt žádnou položku z území České republiky. Pravděpodobně všechny zmínky o výskytu tohoto druhu v ČR jsou založeny na údajích z polské části Slezských Beskyd (Malinow, Barania a prameny Visly) publikovaných v řadě starších flór, které zahrnovaly území celého Slezska, tj. jak části ležící v nynějším Polsku tak v ČR (např. WIMMER et GRABOWSKI Fl. Siles. 2/1:211, 1829; FIEK et UECHTRITZ Fl. Schlesien 334, 1881, FORMÁNEK Květ. Moravy a rakouského Slezska 728, 1892 a další). *Tozzia carpatica* je hemiparazitická bylina až 50 cm vys., se 4hrannou lodyhou a vstřícnými, přisedlými, vejčitými, poněkud masitými listy, na bázi zaokrouhlenými a na okrajích vroubkovaně nebo tupě pilovitými. Květy jsou uspořádány v koncových listenatých hroznech, koruna dvoupyská, 4–10 mm dl., žlutá, hor. pysk dvoulaločný, dolní 3laločný, uvnitř červeně tečkovaný. Roste v nivách potoků a na prameništích ve vysokých pohořích. Výskyt na území ČR je velmi nepravděpodobný, k nám nejbližší lokality jsou vedle již zmíněných údajů z polského Slezska na Slovensku (Malá Fatra).